

UDK: 821.163.4(497.6):809.435

821.163.4(497.6):28-312:141.336

AMINA ŠILJAK-JESENKOVIĆ
(Sarajevo)

SPJEVOVI O POSLANIKU U DIVANSKOJ POEZIJI:
PRIMJER *MEVLUDA/MIRADŽIJE*
SALAHUDDINA UŞŞÂKÎJA SALÂHÎJA

Cljučne riječi: književnost na osmanskome, 18. st., miradžija, mevlud, Salâhî.

UVODNE NAPOMENE

U klasičnoj osmanskoj književnosti zastupljena su brojna prozna i poetska djela koja tretiraju vjerske teme, a među njima su i poeme koje govore o poslaniku Muhammedu: *natovi*, imena poslanika Muhammeda (*esmâ-i Nebiyy*), životopisi Poslanika (*siyer*), mevludi (*mevlid*), spjevovi o fizičkom izgledu poslanika Muhammeda (*hilye*), spjevovi o ponašanju poslanika Muhammeda (*şemâ'il-i şerif*), spjevovi o moralu poslanika Muhammeda (*ahlak-i Nebiyy*), spjevovi o Uznesenju (*mi'râc-nâme*, *mi'râciyye*), spjevovi o nadnaravnim darovima poslanika Muhammeda (*mu'cizât-i Nebiyy*), spjevovi o bitkama u kojima je sudjelovao poslanik Muhammed (*gazavât-i Nebiyy*), spjevovi o Muhammedovom a.s. preseljenju iz Mekke u Medinu (*hicretü'n-Nebbiyy*), spjevovi o smrti Poslanikovej (*vefâtü'n-Nebbiyy*), pjesme kojima se izriču salavati na Poslanika, njegov časni rod i njegove ashabe (*Salavât-nâme*), ode Poslaniku (*Munacat-i Nebiyy*), te drugi spjevovi posvećeni Poslaniku.

SPJEVOVI O POSLJEDNJEM
ALLAHOVOM POSLANIKU MUHAMMEDU

Ovdje je osobito uočljiva raznorodnost djela koja se odnose na poslanika Muhammeda, tako da ćemo ovdje donijeti osnovne natuknice o pojedinim vrstama književnih djela koje tematiziraju poslanika Muhammeda,

a zbog obimnog korpusa ovog autora, mi ćemo se posebno dotaći onih spjevova o Poslaniku koje susrećemo u Salâhîjevoj pisanoj ostavštini.

Na'at (dalje: *nat*) – pjesma pohvalnica kojom se ističu vrline poslanika Muhammeda, te u kojoj autor izriče svoju ljubav i vezanost za Allahova miljenika, i obično, na kraju traži zagovorništvo Poslanikovo na Danu Velikog Suda. U osmanskoy književnoj tradiciji se mogu susresti i pjesme naslovljene kao *nat* ne samo poslaniku Muhammedu, već i nekom od prethodnih poslanika i vjerovjesnika, te nekom od tarikatskih prvaka. Ekvivalent *nata* u arapskoj književnoj tradiciji je *madhiyya* ili *badi'yya*, dok se u perzijskoj tradiciji koristi termin *sitayîš*. I dok su pojedine *mersiye* /tužbalice/ spjevane povodom smrti nekih velikana naslovljene kao *nat*, *natovi* posvećeni poslaniku Muhammedu uvijek govore o živom poslaniku.

U turskoj književnoj tradiciji ova vrsta se javlja neposredno nakon što su turkofoni Centralne Azije primili islam, dakle, još kod Yusuf Has Haciba, u njegovoj nasihatnami *Kutadgu Bilig* (1069), potom u Yesevijevoj *Divan-i Hikmetu*, u djelima čagatajskog pjesnika Nevaija, i postaje neizostavno djelo u svim *divanima* i *mesnevijama* seldžučkih i osmanskih anadolskih, te kasnije i rumelijskih *divanskih* pjesnika. Naravno, valja spomenuti i tekstove ovakvog sadržaja u prozi. *Nat* se u turkofonskoj književnosti javlja kako u formama narodne poezije silabičkoga metra, tako i u *divanskoj* i *proznoj* književnosti.

U *divanskoj* poeziji *natove* susrećemo u različitim poetskim formama, u formi *mesnevi*, formi *kaside*, formi *gazela*, *tahmisa*, *kit'e*, *terci-i benda*, *terkib-i benda*, *musammata*, *rubaija*, *tujuga*, *mufreda* – dakle svih formi *divanske* poezije, i predstavlja gotovo neizostavan dio u *divanima* anadolskih i rumelijskih *divanskih* pjesnika.

Među bošnjačkim pjesnicima najproduktivniji autor *natova* je, koliko je nama poznato, Salahuddîn Uşşâkî Salâhî. Mehmet Akkuş u svojoj studiji o Salâhîju ističe da je on jedan od najuspješnijih *divanskih* autora *natova* XVIII stoljeća, što dokazuje i njegov *Dîvân-ı Nu'ût* (*Divan natova*) u kojem su zastupljeni *natovi* u svim poetskim formama *divanske* poezije i to 33 na arapskom, 33 na perzijskom i 141 na turskom jeziku. U Salâhîjevom *Divanu gazela* također su zastupljena 33 *nata*.¹

Jedan Salâhîjev *nat* vrlo jednostavnog jezika u prijevodu na bosanski glasi:

¹ V. Mehmet Akkuş: *Abdullah Salahaddin-i Uşşaki (Salahi)'nin Hayatı ve Eserleri*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları 2602, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi 674, Araştırma İnceleme Dizisi 56, Ankara 1998, 69.

*Učini mi dobročinstvo Božji poslaniče
 Da ljepotu Tvoju vidim, Božji poslaniče
 Izvuci me (za ruku) iz stupice razdvojenosti od Tebe
 Da dođem do Tebe, Božiji poslaniče*

*Cilj mom srcu su rajske bašče sastanka s Tobom
 A nisu bašče iremske, Božiji poslaniče
 Moja je želja da Tvojim čistim natom
 Uđem u (Tvoju) blizinu, Božiji poslaniče
 Cilj ka esenciji spokoja je Tvoja osoba
 A nije (moje) uzdignuće, Božiji poslaniče
 Kad bih Tvoju ljepotu pri posljednjem uzdahu ugledao, i onda
 Svoju dušu ispustio, Božiji poslaniče
 I u tom stanju za sirotog Salâhîju
 Tražio Tvoje zagovorništvo, Božiji poslaniče²*

Hilye – opisi fizičkog izgleda poslanika Muhammeda – zauzimaju značajno mjesto u među poemama posvećenih Poslaniku.

U turskoj književnosti opisi Poslanika se susreću unutar opširnijih djela, dakle, u okviru životopisa, mevluda, djela o ponašanju i moralu Poslanikovom, te u nekim mesnevijama vjerskog sadržaja. Kao primjer ćemo dati jedan stih iz poznatog mevluda Suleymana Çelebîja *Vesiletü'n-Necat* u kojem se Poslanikov fizički opis donosi sljedećim riječima: *Gerçi cümle nur idi O pak zat – İlle her uzvunda vardi mu'cizat.* (b. 309) *Sva od svjetla bješe Ova Čista Osoba – nadnaravni dar imao svaki organ tijela njegova* (prijevod A. Š. J).

Abdullah Salahuddin Uşşaki Salâhî je također autor jedne *hilye*, *Hilye-i Hasaneyni'l-Ahseneyn* i kako vidimo ovdje se radi o opisu fizičkog izgleda Poslanikovih unuka, Hasana i Husejna.³

Sijer – životopis poslanika Muhammeda – spada u najobimnija djela o životu Poslanika. Prvi i najvažniji izvor životopisa jesu kur'anski ajeti u kojima se spominje vjerovjesnik Muhammed.

Gdjekada se preklapaju sadržaji nekih od ovih tematskih vrsta djela, odnosno dolazi do zamjene u samom nazivlju, tako da se nerijetko i u stihovanim mevludima susreću elementi *sijera*. Tako da – primjerice – mesneviya pjesnika Hâfîja pod nazivom *Zadü'l Mead (Kitabü Mevlüdü'n Nebi)* po svome sadržaju i obimu posve odgovara vrsti koju nazivamo životopisom, premda je u uvodnom dijelu sam autor svoje djelo nazvao mevludom.

² Transkripcija turskog izvornika u: M. Akkuş, *Nav. djelo*, 69-70.

³ M. Akkuş, *Nav. djelo*, 170-173.

Mevlud – spjev o Poslanikovom rođenju – spada u djela u osmanskoj književnoj tradiciji koja su najčešće pisana u formi mesnevi, kao formi najpogodnijoj za duže, narativne spjevoe, ali i pogodnoj za vokalnu interpretaciju. Obim spjevova o rođenju Poslanikovom stvar je pjesničke inspiracije i opredjeljenja: od mesnevi sa više hiljada bejtova (poput Hâfîjeve), preko mesnevi sa nešto manje od hiljadu bejtova (poput najpopularnijeg mevluda Süleymana Çelebîja, koji sadrži 768 bejtova), obimom manjih mesnevi od oko 400 bejtova (poput Salâhîjevog) pa do – na osnovu našeg iskustva čitanja spjevova napisanih na temu rođenja Poslanika najkraćeg spjeva – kit'e od dva bejta Arif Hikmet-bega Rizvanbegovića.

Regaibije – spjevovi o noći prvog četvrtka u mjesecu redžebu – spadaju u književnu vrstu koja nije suviše frekventna u osmanskoj književnosti, a jedan od autora koji je spjevao poemu s ovom tematikom je i Salâhî.

Miradžije – spjevovi o noći Poslanikova uznesenja – u osmanskoj književnoj tradiciji javljaju se kao samostalna književna djela u kojima je opjevan miradž ili unutar kompleksnijih književnih formi (Nizami-jeva Hamsa, Attarova Ilahiname i Esrarname). U književnosti na turskom jeziku miradž je bio inspiracija mnogim autorima.⁴

Jedan od autora koji je pisao o ovoj temi je i pjesnik Abdullah Salahaddin Uşşakî Salâhî.

OSNOVNE NAPOMENE O ABDULLAH SALAHADDIN-I UŞŞAKÎJI SALÂHÎJI

Iako su podaci o ovom autoru poznati naučnoj javnosti, mi ćemo podsjećanja radi i ovdje prenijeti neke osnovne bilješke o Salâhîjinom životu i djelu; znano je da je o ovom plodnom autoru iz pera Mehmeta Akkuşa objavljena monografija na turskom jeziku, njegov Divan natova, a i Vassafova Sefine-i Evliya u kojoj je na više mjesta naš autor spomenut, dok su u poglavlju pod naslovom Hazret-i Şeyh Abdullah Salahaddin-i Uşşakî zastupljeni najznačajniji podaci o Salâhîju. Sam Vassaf na početku poglavlja posvećenom Salâhîji veli: “Prema ovoj časnoj osobi imam toliko poštovanja, prema njemu osjećam toliko ljubavi da, kada se spomene njegovo štovano ime, moje siroto srce osjeti radost. Zavolio

⁴ Mustafa Kara, “Mîrâc Mîrâciye ve Bursalı Safize Hatun’un vakfiyesi”. TC Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Sayı 7, c. 7, 1998; Islam Ansiklopedisi, ISAM, C. 30, 36.

sam ga, i te kako sam ga zavolio. Nekad sam napisao knjigu pod naslovom *Risale-i Salâhîyye*, koja predstavlja proširenu varijantu teksta o njemu koji sam priredio za *Sefine-i Evliya*.⁵ Vassaf Salâhîju naziva Muhiddinom Arebijem u Turaka, osobom koja u njegovo vrijeme najbolje poznaje nauku o Jedinstvu Bitka, nesumnjivim kutbom njegova vremena, koji je svojim vrijednim djelima ukrasio knjižnice istinskog znanja i spoznaje.⁶

Isti autor navodi da je Salâhî rođen 1117/1717. godine i ukazuje na Mehmed Tahirovu pogrešnu napomenu da je Salâhî iz Balikesira, pozivajući se na podatak koji sam Salâhî iznosi u svom djelu *Teshilü 'l-Mübtedi* (ovo djelo nije do danas registrirano u sačuvanim rukopisnim zbirkama), a u kojem navodi da mu je otac Hadži Muhamed iz Sarajeva, i da je iz Bosne kao pripadnik administracije, preselio u Kastoriju (Kesriye, danas na sjeveru Grčke, mjesto nekada pripadalo regiji Bitole), gdje je Salâhî rođen. Osnovno obrazovanje u kojem "nije odmakao dalje od morfologije i sintakse" je stekao u rodnoj Kastoriji, te je sa dvadeset godina otišao u Istanbul gdje se nastavio obrazovati. Posredstvom jednog očevog prijatelja stupa na službu u Visoku Portu, potom jedno vrijeme biva na službi kod Hekimoglu Ali-paše, koji ga zapaža i vodi sa sobom u Boj pod Banjom Lukom (1149/1736), i na putu prema Rumeliji, prilikom zaustavljanja u Edirnama, gdje se upoznaje sa Uşşâkîjskim šejhom Sejjidom Muhaammedom el-Uşşâkîjem, i pristupa mu kao sljedbenik. Četiri godine kasnije ga Ali-paša šalje na službu u Egipat. Abdullah Salahuddin devet godina provodi na službi u Visokoj Porti, kao osoba koja je ovlaštena u ime velikog vezira voditi prijepiske. U vrijeme koje provodi u Egiptu ovladava arapskim jezikom, a tu pristupa jednom od velikih šabanijskih šejhova Šemseddinu Muhammedu el-Hafniju i nakšibendijskom šejhu Husejnu Demenhuriju, s kojima provodi dosta vremena i stiče znanja iz tesavvufa, a od Demenhurija uči i "tajna znanja" o zapisivanju i liječenju. S dopuštenjem vezira vraća se u Istanbul, i premda nevoljko-veliki vezir poštuje njegovo opredjeljenje da se okrene duhovnome svijetu, te ga oslobađa obaveza u administraciji.⁷ Povukavši se iz državne službe Salâhî pronalazi mir u jednoj kući na Eyupu (Istanbul) gdje piše komentar na 54 farza. U tom periodu mu njegov šejh Sejjid Džemaleddin za ženu daje svoju kćer. Potom, sa nekih četrdesetak godina, seli u tekiju na Savaklaru, gdje punih sedam godina traje njegovo duhovno zrenje do postizanja

⁵ Osmanzade Hüseyin Vassaf, *Sefine-i Evliya*, IV C., Kitabevi, İstanbul 2011, 429. Prijevod A. Š. J.

⁶ Upor.: Vassaf, *Nav. djelo*, 429.

⁷ Upor.: *Isto*, 430.

otkrovenja. “Jedne noći ga u duhovnome svijetu svojim prisustvom počasti Šejh-i Ekber Muhiddin Arebi, i dade mu pročitati četiri retka teksta, od kojih se jedan odnosi na šerijat, drugi na tarikat, treći na hakikat i četvrti na ma’rifet, tako da sve tajne Salâhîji bijahu u trenu otkrivene” veli Vassaf, i ovu predaju potvrđuje Salâhîjev stihom koji u našem prijevodu na bosanski glasi: “Salâhîja nikoga u pojavnome svijetu neće pitati za ono što mu predstavlja problem, za one tajne za koje je htio pitati upitao je Učitelja o Skrivenome.”⁸ Salahuddinov punac je bio šejh više tarikata, tako da i Salâhî svoju pripadnost tarikatima izražava sljedećim stihom kojeg donosimo u prijevodu na bosanski: “Mi smo dželvetije, šabanije, bajramije, i sadije kadirije, mi smo nakšibendije, mevlevije i gulšenije- Uşşâkîje.”⁹

Vassaf poimenice spominje 96 autorskih proznih i poetskih djela, prijevoda, komentara i rasprava na turskom, arapskom i perzijskom jeziku.¹⁰ Akkuş donosi osnovne podatke o ovim djelima, ukazujući posebno na ona u čije je rukopisne primjerke imao uvida, a kada je riječ o djelima čija je sudbina neizvjesna, poziva se na podatke navedene u tezkirama.¹¹

SALÂHÎJEV MEVLUD I/ILI MIRADŽIJA?

Mehmet Akkuş u svojoj knjizi koja nam je poslužila kao temeljni izvor za upoznavanje sa Salâhîjem, donosi i transkripciju rukopisa za koji tvrdi da se radi o Salâhîjevom *Mevludu*. I zaista, autori tezkira, kao i Vassaf koji opširno piše o ovom pjesniku, navode ga kao autora jedne miradžije te jednog mevluda.

Obratimo pažnju na djelo koje nam Akkuş donosi kao Salâhîjev Mevlud: Prije poglavlja o rođenju Uşşâki u spjevu od svega 37 bejtova u formi mesnevi Uşşaki daje tumačenje Bismile, i to tumačeći značenje svakog pojedinog grafema (harfa), te ističe kako je svaki posao potrebno započeti s Bismilom. Iza ovog poglavlja slijedi također 37 bejtova u formi mesnevi, u kojim se govori o stvaranju Adema i nizu u kojem se poslanička svjetlost prenosi do majke Muhammeda a.s., Amine, te se opisuje rođenje Poslanikovo i spominje kako dobija poslaničku misiju. Naredna četiri poglavlja posvećena su Poslanikovom uznesenju na Nebo, Mi’radžu, tako da se u prvom poglavlju govori o tome šta je

⁸ *Isto*, 431, prijevod A. Š. J.

⁹ *Isto*, 431.

¹⁰ *Isto*, 440-443.

¹¹ Mehmet Akkuş, *Nav. djelo*, 95-188.

mi'radž i o dolasku Džibrilovom, u drugom kako Poslanik odgovara na poziv, dolazi Burak, iznose se svojstva Buraka, opisuje se dolazak Poslanikov u Kudus (Jerusalem), te kako Poslanik Muhammed imami ostalim poslanicima. U trećem poglavlju se opisuje izlazak Poslanika na Mi'radž, dolazak do Sidretu'l-munteha, te dolazak Refrefa. U četvrtom poglavlju se govori o razgovoru Poslanika sa Uzvišenim Stvoriteljem, te o njegovom povratku sa Mi'radža. I dalji tekst je, kako to vidimo, posvećen miradžu.

Međutim, nadneseni nad sadržaj teksta – sasvim logično – postavljamo pitanje zašto bi Salâhî Mevludom nazvao spjev u kojem je samo jedno poglavlje posvećeno Poslanikovom rođenju, a čak četiri poglavlja Poslanikovom uznesenju na nebo – miradžu. Udubimo li se u sadržaj bismille – na početku djela, uviđamo da Salâhî govori o svakom grafemu u Bismili, izostavljajući sve lamove i jedan mim! Znamo li da *lam* simbolizira meleka Džibrila, koji se izravno vezuje za Miradž Poslanikov kao biće koje ga je vodilo do određene granice, odakle dalje nije mogao proći, te znamo li da harf *mim* simbolizira poslanika Muhammeda (asocijativni put nas vodi do zaključka da je Ahmed bez *mima* AHAD – a Muhammed na miradžu doživljava bliskost, sjedinjenje s Jedinim – Onim čije je “stoto Ime skriveno među četiri imena u Bismilli”), tada iz samog uvoda slutimo da se ovdje radi o djelu u kojem je centralna tematska tačka Uznesenje (Miradž); uvidom u jedan (i koliko nam je pregledom dostupnih kataloga vidljivo jedini) rukopisni primjerak *Mevluda* pohranjen u Süleymaniye Kütüphanesi u zbirci Nuri Arlasez pod brojem 260/I, dolazimo do zaključka da bi Salâhî vjerojatno mogao biti autor jednog mevluda, a da je djelo koje nam Akkuş predstavlja, ipak miradžija. Naime, u ovom rukopisnom primjerku *Mevluda* autor sam često ističe kako je to mevlud, u uvodu daje priču o jednom građaninu Bagdada koji je običavao učiti mevlud i njegovom komšiji Jevreju, koji nije volio islam i muslimane, ali je povod njegova preokreta upravo bilo saznanje o mevludu. S obzirom na veoma jednostavan jezik, upotrebu primarnog leksika, nedostatke u metru i rimi u ovom rukopisnom djelu, što i nisu karakteristike Salâhîje kakvog mi poznajemo – mi smo se zapitali da li je autor ovoga djela naš Abdullah Salahuddin Uşşaki Salâhî. Međutim, kako autor u ovom Mevludu uvodi više pjesama (ilahija) Niyazi-i Mısrija – a znano nam je da je Salâhîji Niyazi Misri bio autor u kojega se ugledao, čije je učenje dobro poznao i čije je pjesme komentirao – to nas je još više vodilo pretpostavci da bi i ovaj *Mevlud* mogao biti Salahijevo djelo. Ukoliko jeste, mogli bismo spekulirati da se radi o jednom od njegovih ranih spjevova, kada mu ni pravila turskog jezika nisu bila savršeno poznata

(primjerice, upotrebu množine iza broja – a takvih je primjera puno u ovom tekstu možemo objasniti utjecajem njegovog maternjeg, bosanskog jezika), te da je ciljna grupa kojoj se obraća ovim tekstom – široka slušalačka publika koja ne bi razumjela, a samim tim se ne bi mogla ni educirati iz nešto kompleksnijeg teksta.

U ovom radu donosimo integralni prijevod djela koje Akkuş objavljuje kao Salâhîjev *Mevlud*, a mi ga smatramo Salâhîjevom *Miradžijom*.

I

*Tako ti svjetlosti "Bismillahi'r-Rahmani'r-Rahim"
Iz njena bljeska prosvijetli mi srce, ej Rahim*

*Devetnaest slova ima, uz svako zaštita pisana
U osamnaest hiljada svjetova svaka je koprena*

*Pod zastorom njezinih tajni zaštita Božija
Znaj da je ima, ne odmiči od njena spomena*

*Iskaži hvalu i zahvalnost stotinu hiljada puta
Takva je, shvati, Bismille snaga, jačina*

*U Bismilli "ba" je za pomoć molitva
Blagoslov milosti je ono što tražimo od Boga*

*Zupci na "sinu" su nalik na pilu
Što jezik siječe svijetu zalutalu*

*Iz slavine svog mima nepresušnu otvorila
Za iskrenog vjernika čistu vodu s izvora*

*A elif je poput strijele za neprijatelja vjere
Što se sa jezika vjerničkih ispaljuje*

*I zbog toga njeno "ha" budi zoru
U srcu onog što ime Hakka spominje*

*Drugi elif je poput dara
On je čudotvoran u poništenju sihra¹²*

*To što je "ra" poput mjeseca, stasa povijena
Pobožnjak to je, što za grijehe od Boga išće oprosta*

¹² Sihr – crna magija

*A "ha" je poput pupoljka sa rastvorenim usnama
Kako bi svakom srcu dalo plemenitosti mirisa*

*Svjetlost nuna za svijet je simbol dženneta
Ono je vodič da bi se došlo do dženneta*

*Treći elif je svjetlost Pera
Da se njime ispiše treće mu pismo oprosta*

*Drugo "ra" poput luka moćne svjetlosti
Iz kog str'jela din-dušmane pogodi*

*Drugo "ha" je pup iz bašče Irema
Misk učaču svakom daju usta ova mirisna*

*Ya- kad zovneš Milosnoga, Ya Rahim
Plemeniti, gr'jeh mi praštaj, Ya Kerim*

*Drugi "mim" je vrelo rijeka svjetskih
Svako srce ono sasvim napoji*

*Svaka tačka po jedna je zvijezda stamena
Što kamenom odagnava prokletnika, šejtana*

*Svaki tešdid k'o hurija kovrdža
Što učaču radost daju, poput crna ambera*

*Blagodet od svakoga hareketa je uzvišena
Ko ga slijedi, neće ga učiniti zlotvorom među poniženima*

*Svaki pos' o ti započni s Bismillah
Gospodaru vazda budi zahvalan*

*Naređenju Fezkuruni¹³ dosta pažnje posveti
Ezukurukum¹⁴ u sebi ćeš poznati*

*Pri svakome poslu Allah odmah reci ti
On je svakom Pomagač, svako od Njeg' ovisi*

¹³ "Sjećajte se Vi mene", odnosi se na kur'anski ajet II/152, koji u prijevodu glasi: *Sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti, i zahvaljujte Mi, i na blagodatima Mojim nemojte neblagodarni biti.*

¹⁴ "Ja ću se vas sjetiti", v. prethodnu napomenu.

*Zikrom hvale i zahvale srce svoje obaveži
Zahvalnošću blagodet će, nimet preveć poteći*

*Danonoćno uz zikrullah budi ti
Na Mustafu salavate donosi*

*I dan i noć u Boga se uzdaj ti
Sve do Njega ti istrajno napusti*

*Salâhî, kad odmaraš i djelaš
Budi jedno sa uzdanjem u Boga*

*Allah Višnji Adema je uzdig'o
Jer u zikru svaki tren je proveo*

*S uzdignućem takvim višnjim, prelijepim
I govorom, i jezikom osobito iskrenim*

*Lutanje je napustiti zikrullah¹⁵
Milost nam Te spominjati, ja Allah*

*Sve stvoreno, i kamen, i prašina
Mada nijemi, sve spominju Jednoga*

*Bože mili, Ti jezike Svojih robova
Svakog trena Veži s zikrom Imena*

*Nek salavat, selam stalno donose
Radost svega stvorenoga nek sl'jede*

*Ya Gafur, Ti Oprosniče, te Bismille tako ti
Rob zahvalan ja sam Tebi, pa mi grijeha oprosti*

*Milostivi, Premilosni na kraju je Bismille
Plemeniti, O Milosti Tvojoj nosi vijesti radosne*

*O tako ti Časnog Tvoga Najvećega Imena,
Ti svog roba Salahuddina učini punim vrlina.*

II

*Allah, Tvorac, On Adema stvori
Nur Ahmedov njemu lice prosvijetli*

¹⁵ Slavljenje, spominjanje Allaha, invociranje Njegovih imena i svojstava.

*A od njega taj nur dođe čelu Havinu
I uljepša time glavu njezinu*

*Navrši se vr'jeme, kad se Šit bijaše rodio
Ovaj nur mu istog trena na čelu je zablist'o*

*Svako lice što bijaše u slijedu ovome
Poput lune, odmah blješti, sija se*

*Dođe vrijeme da se rodi Idris, poput mjeseca
Nur mu lice sve obasja, poput punog mjeseca*

*Čuvarica krijeposti što bijaše Idrisova družica
Kad nur dobi, čelo joj bi poput sjajna mjeseca*

*Lice Nuha nur učini mjesečinom sjajnijom
Od svih lica što bijahu u tom nizu, lancu tom*

*Svjetlost nura poslije Nuha, silsilom
Obasjalo Ibrahima snagom svom*

*Iza njega Ismaila lice nurom obasja
Ukrasi ga nurom Ahmedovim, Mustean¹⁶*

*Plod što Adem u džennetu tad bijaše pojeo
I u kući toj prolaznoj kad je dom odabrao*

*Iz sjemena čistoga se pojavio Mustafa
Nur Božiji da ne bude bez naslijeđa, i reda*

*Nur u lancu kao da je oko Kabe kružio
Sve dok nije Abd-Menafu stigao*

*Odabranog svjetlost od njeg' tada prešla je
Hašimovo lice svjetlom potom stvori se*

*Kad s Hašima ta se svjetlost prenese
Lice Ibn-i Hašim Mutaliba dopade*

*A od njega Abdullahu pređe nur
Na njegovom licu bješe mjesec pun*

*Onda svjetlost Amini se prenese
S licem lune, ko zrcalo sjaji se*

¹⁶ Onaj od kojeg je svako ovisan, jedno od Allahovih imena.

*Kad ponese ovu svjetlost Ahmeda
Prvaka od poslanika, Muhammeda*

*Sve što vidje b'ješe biljeg, b'ješe znak
Da ja skratim, ne može se opisat*

*“Kad se vrijeme približilo” – govorila Amina
“Da najbolji čovjek dođe među nas*

*Svim čulima otkri mi se sva čistota od svjetla
U tom pravcu moj se pogled zakova*

*Pouzdani Džibril s mnoštvom meleka
Počastio darom zemlju, taj dunja*

*Tri stijega tad bijahu kod njega
Istok, Zapad, Harem blješti od svjetla*

*Na kraj svakog st'jega blago do vrha
K'o da more milosti vri od talasa*

*Svi meleki uglas uče salavat
Sveg stvorenog svjetlost došla da sluša*

*Moju kuću s mnoštvom tajni sve veseljem ispuni
I sjedeći u njegovom biću čisti nur se rodi*

*Sto hiljada rajskih djeva prihvatilo djetešce
Sve hurije kuću pune kroz strop i kroz zidove*

*Sve sve salavat donosile, merhaba
Dobro doš'o, Muhammede Mustafa*

*Dok to b'ješe, dvije žene, milosne
Asja, Merjem, baš blagosti prepune*

*Došle, sjele ove dvije ljepote
K'o da svjetlost sunca samog sija se*

*Govorile, o ti mati Mustafe
Hej, izvore iz kog sunce rađa se*

*Dvanaesti rebi 'ul evvel bijaše
Mevlud-mjesec, u četvrtak uveče*

*Jedna ptica od svjetlosti leđa mi je dotakla
Od tog sjaja srce radost ispunja*

*Tad se svjetlo časne vjere pomoli
Zemlja, nebo, sve se u nur utopi*

*Kad pogledah lice ko puna luna
A Svjetlosni tada miče usnama*

*Tevhid čini Istinitom, svoju sljedbu doziva
"Da ne pati ummet" želja mu je iskrena*

*Ako hoćeš biti ušće mirisno
Salavate uči stalno, beskrajno*

III

*U toj noći Uznesenja obasjana oba svijeta
U Svjetlosti Arša bješe i sva zemlja, i nebesa*

*Kab-i Kavsejn na zemlju je strijelu svjetla
Spustila baš iz ruku pouzdanog, Džibrila*

*Nije noć, već prodavačica zumbula iz talasa svjetlosti¹⁷
A toj noći mušterija (Jupiter) svaki soluf od hurija*

*Samo tamna u toj noći b'ješe surma hurija
A oči im svojim sjajem obasjale svijeta dva*

*Niz hurija – svaka od njih kao zrno bisera
Zablijesnu ove noći usred svjetla ovoga*

*Sneno lice đulsijom su posule
Budno srce sjajem obasjavale*

*Na skutima crna halja po tlima
A puca im ukrašena zv'jezdama*

*Rosni oblak eno grmi i plače
Za miradžom roni suze, i čezne*

*Čet'ri sfere, sve u krvi, rone suze krvave
Da noć padne one žude, ašici su noći te*

¹⁷ Ili: već prostirka od zumbula iz talasa svjetlosti

*U tu noć 'cu žudno glede zv'jezde sve
Iščekuju onu lunu, da im ona izađe*

*Veza Mjesec svoju spremu za dočeke velike
Poredani sve stasiti, na tom putu carskome*

*Merkur knjigu dobročinstva otvori
Pa darova sv'jetu berat probrani*

*A Venera lijepo svira, svoju citru prebira
Melodija iz hidžaza ugodnoga, vesela*

*Car svijeta, vladar svjetla u nur uronjen
U tom nuru sav uronjen, sjedinjen*

*Iz korica Mars je mač isukao
Na dušmanska grla on bi nasrt'o*

*I Jupiter, nur rasipa sa lica
Iz štovanja, Poslaniku svjetova*

*I planeta Saturn, i sedam nebesa
Štuju ovu noćcu, sve je kako treba*

*Ocean sa osam mora, ono kolo svjetlosno
Zapljuskuje, sve se mami, radosno*

*Sve planete i sve zv'jezde, sazv'ježđa
Radosno je radi nura Ponosa svih svjetova*

*U toj noći Lice Svjetla Ljepote
Taj Miljenik, taj Poslanik, bez premca*

*U kući je Umihane sjedio
Od sna budan, Gospodara slavio*

*U toj kući od molitve on je lica radosna
Kao luča, on je ruža usred dvorskih odaja*

*Il na sedždi, il' on b'ješe na ruku'
Kad sa Sidre nur se posvud razasu*

*Izenada dođe glasnik s Prijestolja
Sav slabašan, i još rumen od stida*

*Časom dođe Božjom voljom s Arša
Licem (Trepavicama) potra prašinu na vratima*

*Pouzdani, vrijedni dragulj Milosti
Nur s krila mu, svijetu izvor svjetlosti*

*Zadatak je ovog bića sa Sidre
Poslanicim ' otkrit tajne skrivene*

*Da objavu on prenosi zadužen je od Boga
Čast najveća od meleka baš je njega dopala*

*S nebesa se spusti, Nebo ugleda
U štovanju pade licem po tlima*

*Jer na sedždi vidi Nebo na zemlji
Mjesto sedžde sve suzama natopi*

*S poštovanjem njega Vjerni selami
Nek sv'jet krene bit štit ovoj kapiji*

*Blago tebi, digni glavu, Resule
Iza Sidre sada susret čeka te*

*Hajmo sada na put krenut', sretniče
Tvoj Gospodar, Bog Jedini zove te*

*S vjetrom Saba zanjih se ružica
Pun štovanja ostade na nogama*

*Od nura mu sreća b'ješe prevel'ka
K'o nebesa, Sunce vjere, s licem mjeseca*

*Ta pojava mrak je u dan stvorila
Noć miradža sjajnim svjetlom zasjala*

*Ako želiš Miljeniku blizu stat
Salavatom ti ćeš svjetlo upoznat*

IV

*Rijedak mehlem, hitar kad to zatreba
Sačini, on Sunce noći i dana*

*Kad izađe iz halvata on ugleda gdje Burak:
“Dug milenij u džennetu, evo sada rastanak*

*Na čelu mu”, veli, “Ime ugledah
Pa od žudnje puste bolno uzdisah*

*Nema Boga do Allaha jedno je¹⁸
Muhammed je Njem’ poslanik drugo je¹⁹*

*Osvjedočen on u ime Milosni²⁰
Odmah pozna ko’j Miljenik prečasni*

*Eto zašto stalno viče “Rastanak²¹
Hoće da mu Najčasniji sada bude pratilac*

*Onaj Burak poput neba, svjetla plavog nebeskog
Presretan je što susrete Poslanika časnog tog*

*Krzno mu k’o vjeverč’je, ugodno k’o hermelin
Kad zabljesne, oba svijeta obaspu se sjajem svim*

*Lice mu je ljudsko lice, čisti biser gojeni
Po predaji rep je njegov pravi merdžan crveni*

*Grlo mu je kao rubin, poput krvi, grimizni
A krzno mu na tijelu biser b’jeli, prekrasni*

*Svaka noga mu se čini kao smaragd zeleni
Takva svojstva njemu dade Istiniti, Veliki*

*Ovaj Burak poput perca može brzo letjeti
A sedlo mu nakićeno, poput sunca, sve blješti*

*Uzengije obje u njegov, i desna mu i lijeva
K’o mlad mjesec, sija svjetlost srebrena*

*Svjetlom se je Siriusa ispunio sav Hidžaz
Od te boje Jemen gordi uspravio svoj je stas*

*Dizgine mu ko dva luka, pomislit ćeš to, da znaš
Da to leti brza strijela, kad se Burak da u kas*

¹⁸ “La ilahe illallah”.

¹⁹ Muhammedun resulullah.

²⁰ Rahman.

²¹ El-firak.

*Kad god usta da otvori, njemu nema ravnoga
Sve prirodno, sve po ćudi čini kud god pogleda*

*Krivi sud bih izrekao da nazovem ga srnom
Sramota bi, opet, bilo nazvati ga paunom*

*Nikad srna ne bi mogla odjahati do Arša
Nit bi mogla poletjeti uvis krila pauna*

*Iz dženneta tada sijevnu jedna iskra blještava
I požuri najboljega konjanika svjetova*

*Pred kapijom Poslanika licem zemlju potrala
A prašinu sa tog praga mjesto surme metnula*

*Jahalicu Poslanik je najprije poljubio
Ko da j' Caru i svom jatu eto bio došao*

*Nogom svoje čvrste vjere jahalicu uzjah'o
Poput sunca sve ukrase njegove je obasj'o*

*Od sreće se Burak tada, i radosti, mamio
K'o siromah na plećima kad bi blago ponio*

*Od Harema kad Miljenik bješe se oprostio
Iz očiju kao zemzem, r'jeku suza prolio*

*Kad iz Mekke svoje skute on bijaše podig'o
Nebrojeno meleka je tada njega pratilo*

*Po osamdeset hiljada meleka na svakoj uzengiji
Lućom nura njegovoga sve se nebo razvidi*

*Pratnja su mu u konjici – s desne strane Israfil
A ispred njeg, pred njim ide Pouzdani Džebrail*

*Tad on veli Israfilu, postićen i posramljen
Ti si blizu Najsvetijem, Kog ja štujem svaki tren*

*Mukarreb si, melek Bogu Višnjem najbliži
Ja ne vidim da sad ovdje ti priliči služiti*

*A Israfil njemu odmah odgovorom uzvrat
Miljeniče, Musteana odabranik – to si ti*

*Na povelji Svetog Arša, kako T' ime ugledah
U tom trenu Tvoju vrijednost, veličinu prepoznah*

*Još tad bijah zatražio, s poniznošću, od Boga
Da počast da Tebi služim, čast golemu meni da*

*U tom trenu meni službu Dobri Bog je obeć'o
Na noć Uznesenja Tvojim licem me je darov'o*

*U najdaljem kraju sv'jeta se pomolio
Poslanike i Vjesnike sve je obveselio*

*Obaveze spram molitve tu on lijepo obavi
I džemaat poslanika u namazu predvodi*

*S tog stepena svoje skute pokupi
S ovim svijetom svih se veza oslobodi, očisti*

*Ako hoćeš da šefaat stekneš ti
Valja stalno salavate učiti*

V

*Ova kruna ljudskog roda u nebesa odlazi
Od njegova nura nebo sjajna svjetlost zahvati*

*Nebesima navijesti dobročinstvo golemo
Evo svjetlo svih svjetova sada ti se rodilo*

*Svod nebeski od sreće zaigrao
Fenjer s neba takvo svjetlo gledao*

*Kad Poslanik Prvo Nebo pohodi
Džibril zove da se namaz obavi*

*Najčasniji od poslanih imami
A za njime pristali svi meleki*

*Džibril veli: Mustafa, Muhammede,
O prvače, predvodniče, prati me*

*Beskrajna su ta prostranstva nebeska
Tad krenuše sve do neba drugoga*

*Jedan namaz Resul ovdje predvodi
Poslanik što kruna svih je stvorenih*

*Džibril veli: Mustafa, Muhammede,
O prvače, predvodniče, prati me*

*On dizgine tad okrenu naviše
Svijet meleka oko njega posvud je*

*Sve merhaba, dobro doš' o zborilo
I za njime na namazu pristalo*

*Džibril veli: Mustafa, Muhammede,
O prvače, predvodniče, prati me*

*I od tuda on okrenu dizgine
Na četvrto nebo tada pristiže*

*Sunce vjere i tu namaz predvodi
Za njim namaz obaviše meleki*

*Džibril veli: Mustafa, Muhammede,
O prvače, predvodniče, prati me*

*Čisto svjetlo, taj nur krenu otuda
Peto nebo tad čitavo obasja*

*K'o i prije i tu namaz Odabrani predvodi
Za Resulom, Miljenikom klanjali su meleki*

*Džibril veli: Mustafa, Muhammede,
O prvače, predvodniče, prati me*

*On Buraka i odatle pokrenu
Silna žudnja šestome je to nebu*

*Predvodio namaz kao na nebesim' prethodnim
Svi meleki pristali za svjetlom su najsjajnijim*

*Džibril veli: Mustafa, Muhammede,
O prvače, predvodniče, prati me*

*Otud krenu prema nebu sedmome
Na Buraku hitrom za tren pristiže*

*Imamio melekima Miljenik
Međ velikim, k'o i prije, Poslanik*

*Potom Džibril njemu veli: Ahmede,
O prvače, predvodniče, prati me*

*Hiljadama on prepreka prešao
Miljenik je Božji Sidri došao*

*Džibril veli: Rastajem se s tobom ovdje Mustafa
Moja služba dovde traje, ovdje mi je granica*

*Ja sam manji od mrava, gorim poput leptira
Ja ne smijem proći dalje od Sidretu'l- munteha*

*Allahu si Uzvišenom ti miljenik najveći
Bez sumnje ćeš ko miljenik u Blizinu priteći*

*Iza toga Istiniti spusti njemu Refrefa
Kako posta, najčasnija to mu b'ješe prostirka*

*Taj car dinski na Refrefa stupio
U tren oka pred Aršom se stvorio*

*Čast Refrefu Ahmeda je nositi
Pa on nuru Ka'b-i kavsejn poleti*

*Nur Refrefa i nur Božijeg Prijestola
Jači neg' val na svijetu sveg svjetla*

*Kad s' Poslanik tajni "Edna"²² približi
Skup uzvanih tada mu se pridruži*

*Naređenje "Udnu minni" – priđi Mi
Tog poziva tajnu on svu razumi*

*Nema broja od bisernih i svjetlosnih zastora
Kako koji on prolazi, svaki mu se obraća*

*"Kol'k dva luka ili bliže"²³ – jasno kao b'jel dan
Da je tajnom od "Fe evha"²⁴ Odabrani obasjan*

²² Kur'an Časni, 53/9.

²³ Kur'an Časni, 53/9.

²⁴ Kur'an Časni, 53/10.

*Ako hoćeš da Miljenik zauzme se za tebe
Salavate uči stalno, selami ga od sebe.*

VI

*Devet kata od zastora tvari b'ješe prošao
Dok ruh svoj je kao rosu najčistiju 'činio*

*Od njegova t'jela nebo zabljesnu
Sv'jet meleka s neba u nur utonu*

*Sv'jet od bljeska toga nura zasija
K'o zrcalo bi od zemlje do neba*

*To Prijestolje Jedinstveno, izvan svakog prostora
Bez aure i bez jezgra, nek se ono tako zna*

*Vidje Džibril tu brzinu golemu
Sa krila mu sva se snaga utrnu*

*Zbog rastanka tako silno zajeca
Božji Prijestol začudi se od plača*

*Uvrh Sidre stade, mjesto zauze
Drugi Car mu sad su ht'jenja i želje*

*Na Refrefa nogom stupi, do Visokog Arša ode
Arš Visoki tad se spusti, prostire se Njem pod noge*

*Ne priliči na tom stupnju, veli, više jahati
Tu se spusti i nastavi on pješice hoditi*

*Na svom mjestu on ugleda bezgranične prostore
Sto beskrajnih prostranstava sa sferama sa svih strana*

*Slušao je sve što zbori ova Svjetlost Božija
Melodija, radost srca, svud odzvanja Merhaba*

*Melodija ta porijekla nebeskog i jezika
Ko da vjetrić iz daljine piri s lijepih usana*

*Od glasa i slova čista, od njih sasvim lišena
Al slušljiva organima svim tijela njegova*

*Zaljubljeni taj nek bude blizu svoga Dragoga
Nek osama s Dragim bude na sastanku sigurna*

*De ne pitaj da ugledaš tajnu Lica Božjega
Ko imade bistro oko, neka Lice ne gleda*

*Takav doček ne doživi nikad niko sigurno
Svom ummetu v'jest radosnu, punu nade donio*

*Kad bi Sretnik posjedov'o kako sreće odviše
Poniženje ne bi dao od sužnjeva nikome*

*U tom trenu okrenu se – talas vjetra golema
Na svom mjestu mjesec bješe, pa ga nesta sa vrha*

*Džibrilova sjena još je, eto gledaj, na tlima
On bez sjene vratio se odmah, pazi, sa Arša*

*O ovome putovanju ne ispredaj priče ti
Nemoj biti međ grješnjima, nemoj s puta skrenuti*

*Salâhîja – čovjek pera, ovu tajnu pod'jeli
Kafez tijela njegovoga od tog pića oslabi*

*Nemoj puno "jer" i "da bi", kada ovo tumačiš
Govor lijep i dokazan, pun značenja da stvoriš*

*Čitaj, uči, pažnju tajni "Da Te nema"²⁵ usmjeri
Spoznaj vrijednost šta to znači "Od svih ljudi najbolji"²⁶*

*On je sultan osamnaest hiljada – svih svjetova
On je kruna i miljenik svih Božjih peygambera*

*Da on nije bio stvoren, ne bi bilo ni sv'jeta
Materije niti duha, niti zemlje nit' neba*

*Što je stvoren On, sigurnost vjernima
Razlog jeste što je "Milost svjetovima"*

*Bog je Svoje ime približio njegovom imenu
Razmisli, obrati pažnju na ovu tajnu*

²⁵ Autor referira na poznatu izreku koja se tretira kao kudsî hadis: Da tebe nema, da tebe nema, Ja ne bih stvorio svjetove.

²⁶ Referira na dio ajeta, Kur'an, XXI/107

*Budi stalno zahvalan što si sljedba njegova
Pazi na provođenje njegova sunneta*

*U vatri čežnje, uzdišući zbog razdvojenosti, u skupinama
Zajedno nastojmo djelati, držati se njegova sunneta*

*Hodi Salâhîja, i svoja prsa učini poput sedefa
U biser opisa uperi strijelu svjetla njegova*

*Razmišljaj s zaljubljenostima prvih aprilskih kiša
Uzdahom čežnje srce otvori poput naja*

*Iz hidžaz²⁷ makama potegni trzalicu uzdaha
Ako želiš da budeš priznat po ljubavi*

*Neka ljubav bude miris đula bojazni na tvojoj glavi
Pa dođi, sačini mirisnu svesku svijesti (razuma)*

*Neka govor veže uz obred ljubavi
Nek vječno mirišu ovi mirisni đulovi*

*Koji budu čuli jecaje slavujeve
Nek zoru čekaju noćobdije zaljubljene*

*Ne žudi za drugom harmonijom
Jer ova će ti harmonija priteći u pomoć kada je budeš trebao*

*Poput ptice što zoru navijesti, ti s uzdahom bolnim
Prouči salavat za bašču najboljeg od ljudi.*

VII

*Ko od Boga želi Firdevs što 'no duši razgali
Za Firdevs on na Hira-u din Ahmedov prihvati*

*U ruci najplemenitijeg među poslanima je pero oprosta
Običava kaligrafski potpisati (oprost grijeha) za vremena minula*

*Zar nije dokaz to što je Miljenik oprostio Vahšiju
Ovo kazivanje nije skriveno, već poznato svim bližnjima*

---

²⁷ Ljestvica u klasičnoj osmanskoj muzici, autor ovdje preporučuje makam u kojem valja vokalno interpretirati ovaj dio teksta, ali i asocira na geografski prostor s kojeg potječe poslanik Muhammed.

*Sunce njegove sreće je još u prabitku izašlo
Ovo svjetlo sa izvora na duše poslaničke obiljem se prosulo*

*Svakoj duši je od toga čistoga svjetla darovana po jedna luča
U tom trenu Tvorac ju je dao svakoj duši istinski čistoga*

*Kada je prispio Džibril do dara radosti
On Odabranom predade vijest o bliskosti*

*Buraka pred njeg' povuče, da jahalica mu bude
Prostirka kao mjesec priliči svjetlu snažnome*

*U ponoć je sunce bilo kao u po bijela dana
Od njegove luče Hram Daleki obasjala svjetlost sjajna*

*Prošao je iz mešheda²⁸ poslanika poput vjetra ugodnoga
I u džennet pretvorio ovu bašču zadovoljstva*

*Kad je iz Sidre poletjela iskra nura Burakova
Potkove mu svjetlo stijega ovog velikog vojskovođe*

*Povorka za doček od sazviježđa svjetlosti Arša, poput talasa
Noć Mi'radža je bila tijesna za sedam nebesa*

*Obrati ovdje pažnju na obuću na nogama njegove vrijednosti
Šta zna neznanica o smislu podudarnosti*

*Arš je Dvorac Veliki povezao preko dva luka
Ovakvom Vladaru potreban je ovakav Dvorac*

*U tom trenu se dogodilo da je čuo naređenje "Udnu minni"²⁹
Sasvim čistim svjetlom ispunilo se njegovo čvrsto uvjerenje spram
onoga što mu je znano*

²⁸ Osnovno značenje ovog pojma je šehidsko mezarje, a drugo značenje je mjesto gdje ljudi trebaju biti prisutni kao zajednica, okupljalište, te ovaj pojam se koristi i kao oznaka mjesta pogibije Husejnovce na Kerbeli, i na kraju, grad u Iranu. Mislimo da je ova sintagma "mešhed poslanika" upotrijebljen u značenju mezar poslanika, a da pjesnik referira na jedan događaj u noći Israa, o kojem govori hadis koji od Abdula-ziza prenosi Muslim u svom Sahihu, i kaže da je Poslanik, a.s. rekao: Tada sam vidio da sam u skupini (džematu) vjerovjesnika. Musa je stajao (bio na kijamu) u namazu. Izgledao je pomršav i čvrsto građen, poput ljudi iz plemena Šenua. I Isa, sin Merjemin, je stajao u namazu. Po sličnosti najbliži mu je Urve ibn Mes'ud Es-Sekafi. I Ibrahim je stajao na namazu. Najbliži mu je vaš drug (podrazumijevajući pritom sebe) pa je nastupilo vrijeme (zajedničkog) namaza i ja sam im bio predvodnik (imam)."

²⁹ Približi mi se,

*Učinio mi da mi oba oka budu slijepa za svjetlost prolaznu
I u tom trenutku onome koji gleda srcem On se otkrio*

*Tajno Bjelodane Prvosti, Svjetlosti Nebeskog Prijestolja
Zar ima iko ko je vidio Nebeski Lotos i Kraj svih krajeva*

*Od Boga je dobročinstvo to što se moje sjeme našlo u blizini Boga (Dobroga)
Čim je Tvoja osoba, Miljeniče Milostivoga, bila veoma blizu Boga*

*Kada se jedino Ukazanje otkrilo Musau na Sinaju
U tom trenu se zaljubljenome ukazalo značenje "Fe harra"³⁰*

*Ahmed se potpuno utopio u sjaju Svjetlosti (Božije) Blizine
Da li je iko dostigao čast da dobije ovakav dar*

*Za Idrisa je Džennet bio u danu, iz vode Božije
A njegovoj osobi se otkrila Božija Blizina u noći*

*Kada je Isa podignut na Četvrto Nebo
Trn za vješanje postade jedna (Tvoja) riječ Uznesenje*

*Radost svega stvorenog³¹ je lišena vezanosti za ijednu od dvije kuće³²
Prijestolje je do mjesta koje mjesto nije, prostranstvo obasjano Svjetlom
(Božije) Blizine*

*Na Israu je rekao Isa, makar moja priroda bila duh
Ovom svojom prirodom³³ ja sam prah pod Vašim nogama*

*Da Tvoje Časno biće nije iz njegova sjemena
Adem nikada ne bi izašao na ovaj svijet prolazni iz Dženneta*

*Ne bi pojeo plod (zabranjeni), niti bi savio gnijezdo (osnovao porodicu)³⁴
Samo da bi nas Ti svojim dolaskom počastio on je ovaj prolazni svijet svo-
jim staništem učinio*

³⁰ Pjesnik referira na 143. Ajet sure A'raf (Bedemi): I kad Nam Musa dođe u određeno vrijeme, i kada mu Gospodar njegov progovori, on reče: "Gospodaru moj, ukaži mi se da Te vidim!" – "Ne možeš Me vidjeti" – reče – "ali pogledaj u ono brdo, pa ako ono ostane na svom mjestu, vidjećeš Me!" I kad se Gospodar njegov onome brdu otkri, On ga sa zemljom spravni, a Musa se onesviješćen strovali. Čim se osvijesti, reče: "Hvaljen neka si! Kajem Ti se, ja sam vjernik prvi!" Greškom je u prijepisu umjesto "Ve harra" zapisano "Fe harra".

³¹ Česta metonimija – Muhammed a.s.

³² Ovaj i Onaj svijet

³³ Onakav kakav sam po stvaranju

³⁴ Aluzija na ajet VII/22, i to na dio koji glasi: "...A kad oni drvo okusiše, stidna mjesta njihova im se ukazaše i oni po sebi Džennetsko lišće stavljati počеше. "Zar vam to drvo nisam zabranio?!..."

*Osluhni šta je čuo kada je molio za svoje sljedbenike
“Sel tu ta”³⁵ i “ve-šfa tušeffa”³⁶ u iskrenoj molitvi*

*Ispisalo je Pero hvalospjiev o Tebi na Ploči, u Aršu i na Lotosu
Ima li iko pravo povući perom po ovoj Knjizi pohvala*

*Hvaliti Poslanika, Gospodaru, to je radi Tvoga zadovoljstva
I od ovog trena se smiluj šefaatom grešniku grešnome*

*Sa trpeze Tvog šefaata samo jedan plod šefaata
Podari, Gospodaru, ovom robu jadnome*

*Zasigurno će ovaj hvalospjev tebi biti zaštita Salâhîji
Poput Tebe zaljubljenom, utočište za spasenje od pakla*

*Iz oka srca poput oluka lijem suze
U hvalospjevu o Tebi je izvor vode i kuća srca čistoga*

*Oba mi oka poput Zemzema, poput bujice Nila
Vrijedan je uzdah ako me Bog napoji iz Bašče što srce osvaja*

*Kako kraj naja svira pohvalu Ljubavi³⁷
Tako mi stalno daje intonaciju iz Hidžaza³⁸*

*U svitanje, ti poput pupoljaka primi salavate
I učini da mi oba oka zarose, tako što će postati saputnici vjetru Saba*

*Uloži krajnje napore da dostigneš do Bašče Očišćenoga
Plemenit je, On neće odbiti niti jednog koji zatraži i prosjaka*

*Vrtlaru islama, tužno je pjevanje moga slavuja
Želja mog srca mahmurnog je miris Tvoga šefaata*

*Hajde, ponosi se svojim imenom, ne plaši se Salâhîja
Ti si imenjak Mustafin, a On sam je Mustafa.³⁹*

³⁵ “Zatraži, i bit će ti dato.”

³⁶ “Učini šefaata, bit će ti prihvaćen.” Dio hadisa koji od Enesa Ibn Malika prenosi Ma’bed b. Hilal Al-Anzi.

³⁷ Ili: kako pero trščano ispisuje pohvalu Ljubavi

³⁸ Ponovo, aluzija na muzičku ljestvicu – makam hidžaz, ali i geografski prostor sa kojeg je potekao Muhammed a.s.

³⁹ Salahijevo pravo ime je Abdullah, a jedno od Muhammedovih a.s. imena je Abdullah. U Kur’anu se na šest mjesta Muhammed a.s. oslovljava imenom Abd/ullah/, od kojih su tri ajeta vezana za dar objave (“A ako sumnjate u ono što objavljujemo

ZAKLJUČAK

U klasičnoj osmanskoj književnosti zastupljena su brojna prozna i poetska djela koja tretiraju vjerske teme, a među njima su i poeme koje govore o poslaniku Muhammedu: *natovi*, imena poslanika Muhammeda (*esmâ-i Nebiyy*), životopisi Poslanika (*siyer*), mevludi (*mevlid*), spjevovi o fizičkom izgledu poslanika Muhammeda (*hilye*), spjevovi o ponašanju poslanika Muhammeda (*şemâ'il-i şerif*), spjevovi o moralu poslanika Muhammeda (*ahlak-i Nebiyy*), spjevovi o Uznesenju (*mi'râc-nâme*, *mi'râciyye*), spjevovi o nadnaravnim darovima poslanika Muhammeda (*mu'cizât-i Nebiyy*), spjevovi o bitkama u kojima je sudjelovao poslanik Muhammed (*gazavât-i Nebiyy*), spjevovi o Muhammedovom a.s. preseljenju iz Mekke u Medinu (hicretü'n-Nebbiyy), spjevovi o smrti Poslanikovoju (*vefâtü'n-Nebbiyy*), pjesme kojima se izriču salavati na Poslanika, njegov časni rod i njegove ashabe (*Salavât-nâme*), ode Poslaniku (*Munacat-i Nebiyy*), te drugi spjevovi posvećeni Poslaniku.

U radu se kroz djelo Abdullah Salahaddin-i Uşşakija Salâhîja pokazuje raznolikost i brojnost vrsta pjesama fokusiranih na poslanika Muhammeda u osmanskoj divanskoj književnosti: *natovi* – pjesme pohvalnice, *hilye* – spjevovi o Poslanikovom fizičkom izgledu, *siyer* – Poslanikov životopis, *mevlud* – spjevovi o rođenju, *miradžije* – spjevovi o Poslanikovom uznesenju.

Polazeći od zbnjujućih navoda Mehmeta Akkuşa, Osmanzade Hüseyina Vassafa, Bursalı Mehmeda Tahira i drugih o postojanju Salâhîjevog Mevluda i/ili Miradžije, posegnuli smo za tekstom poeme koju Akkuş objavljuje kao *Mevlud*. Ovaj spjev sačinjen u formi mesnevi sastoji se iz sedam poglavlja (*bahr*) od kojih svako sadrži po 37 bejtova, što iznosi ukupno 259 bejtova. Prvo poglavlje – *bismela* – nas je svojim sadržajem potakla na razmišljanje da se radi o uvodnom tekstu djela koje se odnosi na miradž, naime, činjenica da autor kroz 37 distiha preko svakog harfa daje komentar *bismile*, te da izostavlja harfove koji simboliziraju meleka Džibrila (*lam*) i poslanika Muhammeda (*mim*) navela nas je da ovaj tekst posmatramo kao miradžiju, kako to već tvrde

---

robu Svome..." II/23 i "Hvaljen neka je Allah koji Svome robu objavljuje Knjigu, i to ne iskrivljenu, nego"...XVIII/1, "Neka je uzvišen Onaj koji robu Svome objavljuje Kur'an da bi svjetovima bio opomena" XXV/1), dva za Miradž ("Hvaljen neka je Onaj koji je u jednom času noći preveo Svoga roba iz Hrama časnog u Hram daleki..." XVII/1, "Razboriti, koji se pojavio u liku svome Na obzorju najvišem Zatim se približio, pa nadnio – blizu koliko dva luka ili bliže – I objavio robu Njegovu ono što je objavio" /Objava bez posrednika koju je Muhammed a.s. dobio na Mi'radžu/ LIII/5-10), te na šestom mjestu ajet koji se odnosi na obavezu obavljanja molitve ("A kad je Allahov rob ustao da mu se pomoli, oni su se u gomilama oko njega tiskati stali." LXXII/19)

i neki drugi autori. Drugo poglavlje ovog djela se odnosi na lanac prenositelja prvotne poslaničke svjetlosti, do njegova utakanja u zemno tijelo Poslanikovo, do Poslanikova rođenja i prve molitve koju upućuje za svoju sljedbu. Sam čin, okolnosti i čudesa koja su se zbivala prilikom rađanja poslanika Muhammeda su opjevani u svega 18 bejtova, u drugom dijelu drugog poglavlja. Da se radi o mevludu, u fokusu bi trebao biti čin rođenja, prirodne nadnaravne pojave koje najavljuju rađanje Poslanika, osjećanje roditelje, onako kako to bilježe brojne druge predaje i kako se pjeva u drugim mevludima. Treće poglavlje se izravno odnosi na noć Uznesenja i najveće nadnaravno čudo kojim je Božiji odabranik počašćeno gdje autor polazi od trenutka Poslanikove molitve, zikra, pojave svjetlosti sa Sidre, prenošenja poziva. I naredno poglavlje se odnosi na događaje koji se u predajama spominju u vezi s Uznesenjem, o radosti koju doživljava Poslanikova nebeska jahalica Burak prilikom dugo očekivanog susreta. Peto poglavlje (bahr) se odnosi na Poslanikovo putovanje kroz sedam nebeskih sfera gdje Poslanik predvodi molitvu melekima i prethodnim poslanicima, i na kraju poglavlja opisuje Poslanikov dolazak pred Božije Prijestolje. Šesto poglavlje se odnosi na Poslanikov izravni susret sa Tvorcem, i navješćenje radosne vijesti o pravu zagovorništva za sljedbu (ummet). Sedmo poglavlje se također odnosi na Poslanikova preživljavanja i molitve prilikom Uznesenja, te pjesnik usrdno moli da se Poslanik i za njeg' zauzme na Danu Suda.

Sa druge strane, rukopisni Mevlud potpisan Salahijevim mahlasom sačuvan u kodeksu 260/1 zbirke Nuri Arlasez u Süleymaniye Kütüphanesi, te nekolicina djela iz istog kodeksa u kojim se ponavljaju stihovi iz spomenutog Mevluda i iz još jednog gore spomenutog Salahijeva djela (Regaibije), bude našu radoznalost za novo istraživanje kojim ćemo pokušati utvrditi njegovo autorstvo nad Mevludom i drugim djelima iz ovog kodeksa, i time dopuniti već golemu poznatu bibliografiju ovog sufije bošnjackog porijekla.

SPJEVOVI O POSLANIKU U DIVANSKOJ POEZIJI:
 PRIMJER MEVLUDA/MIRADŽIJE
 SALAHUDDINA UŞŞÂKÎJA SALÂHÎJA

Sažetak

U ovom radu smo nastojali dati pregled osmanskih divanskih poema koje tematiziraju vjerske teme, osobito se koncentrirajući na poeme koje tretiraju život, izgled i ličnost poslanika Muhammeda. U pregledu smo se koncentrirali na djela Abdullaha Salahaddin-i Uşşakija Salâhîja

koji svojim bogatim pjesničkim opusom pruža dostatnu građu, te smo dali osnovne napomene o ovim tematskim skupinama poema, najznačajnijim autorima, do danas objavljenim prijevodima na bosanski jezik, te naveli primjere kroz prijevode Salâhîjevih stihova.

U našem fokusu je bio spjev koji je po mišljenju najvećeg suvremenog poznavaoča Salâhîjeva djela, Mehmeta Akkuşa *Mevlud*, te ga u ovom radu donosimo integralno u našem prijevodu na bosanski jezik, argumentirajući našu pretpostavku da se u ovom slučaju, ipak, radi o spjevu koji tematizira Poslanikovo uznesenje na nebo.

THE POEMS ABOUT THE PROPHET IN DIVAN POETRY:
EXAMPLE OF MAWLID / MI'RAJIYYA
BY SALAHADDIN-I UŞŞAKI SALÂHÎ

Summary

In this paper we tried to give overview of the Ottoman divan poems which deal with religious themes, with a special emphasis on the poems that treat life, appearance and personality of the Prophet Muhammad a.s. In this overview we concentrated on works by Abdullah Salahaddin-i Uşşaki Salâhî who with his rich poetical oeuvre gives enough material. Therefore, the general remarks about these thematic groups of poems were given, as well as the comments on the most important authors and Bosnian translations published so far. The examples were cited through the translation of Salâhî's verses. Our focus was on the poem which is *Mawlid*, according to one of the greatest modern experts on Salâhî's work, Mehmet Akkuş. In the paper, the poem is presented integrally in our Bosnian translation, as an argument to our assumption that, in this case, the poem actually deals with Prophet's Ascension to the skies.

Key words: literature in Ottoman Turkish, 18th century, mi'rajiyya, mawlid, Salâhî.